

TORONTÁI

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . . 40.— K
Félévre . . . . . 20.— „
Negyedévre . . . . . 10.— „
Egy óra . . . . . 3-40 „
Egyes szám ára 12 fillér.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felölös szerkesztő: Dr. MAYER JENŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Zápolya-utca 1. sz. Telefonszám: 21.

MEGJELENIK MINDENNAP, VASÁR-
ÉS ÜNNEPNAPOK KIVÉTELEVEL.

Nagybecskerek, 1917.

XLVI. évfolyam, 231. szám.

Szerda, október 10.

Justh Gyula meghalt.

Budapest, okt. 10. Justh Gyula tegnap este Hungária szállóbeli lakásán szívszélhűdésben meghalt.

Három nap előtt érkezett tornyai birtokáról a fővárosba, amikor már sokaknak feltűnt rossz arszíne. Revicky-utcai lakását renoválják, azért a Hungária szállóában bérelt szobát. Délben jóízűen megebédelt, a szálloda igazgatójával beszélgetett, majd lefeküdt. Délután kisebb sétát tett a városban; felvágottat, gyümölcsöt és süteményt hozott magával, amit elfogyasztott, majd mert ugylátszik rossz szul érezte magát, lefeküdt az ágyába.

Este nyolc óra felé a szobaleány felment szobájába, hogy az ágyát megvesse és ekkor látta, hogy Justh Gyula az ágyban mozdulatlanul fekszik fején vizesruhával. Lármát csapott, mire a szálloda személyzete beharant a szobába. Azonnal telefonáltak a mentőkért, akik azonban már csak a beállott halált konstatálhatták.

A szálloda igazgatója telefonon felhívta Justh János főispánt, Justh Gyula fiát Makón, de nem kapott összeköttetést, amire Károlyi Mihály grófnak telefonáltak svábhgyi villájába, aki azonnal lejtött a fővárosba.

Egyidejűleg értesítették a halálesetről a Károlyi-pártot, ahol Lovász Márton és Justh Gyula veje Szitányi Ödön voltak.

A temetésre vonatkozólag eddig semmiféle intézkedés nem történt.

A kormány ma vagy holnap minisztertanácsot tart, amelyen Justh Gyula haláláról és a temetésről tanácskoznak.

Az olasz köztársasági párt a béke ellen.

Berlin, okt. 10. A Kölnische Zeitung szerint a római lapok a köztársasági párt egy a néphez intézett felhívását közlik, amely a szocialisták és a pápa béketörekvései ellen fordul. A felhívás szerint a béke hangoztatásának ma még szegyeteljes színezete van. Nekünk — folytatja a felhívás — bizalommal be kell várnunk az amerikai segítség megérkezését. Fontos, hogy a kormány a szövetségesekkel kötött valamennyi szerződését nyilvánosságra hozza.

Az angol offenzíva kudarca.

Semleges vélemény a flandriai csatáról.

Berlin, okt. 10. A Wolf-ügynökség jelenti: A Zürichben megjelenő Tagesanzeiger a flandriai csata jelentőségéről a következő figyelemreméltó fejtegetéseket közli: Kilenc borzasztó hevességű esatanap után és a leghallatlanabb lőszerpazarlás után, amely minden emberi képzeletet felülmul, az angol hadsereg Ypern körül most érte el körülbelül azt a vonalat, amelyet a németek 1915. április 20. és 25. között öt napos csatában ragadtak el tőle. Ezt a megállapítást előre kell bocsátani, hogy kellő értékre redukálják az angoloknak azokat a híreszteléseit, amelyek óriási győzelemről szólnak. A Reutter-ügynökség azt írja, hogy ez volt az entente legnagyobb győzelme a marnei csata óta. Ez a nagyhangu kijelentés nem egyéb hencegésnél, mely csak arra alkalmas, hogy az angol csapatoknak magában véve elismerésreméltó teljesítményét értéke alá szállítsa.

Békepropaganda a francia parasztság körében.

Zürich, okt. 9. Henessi képviselőnek a francia kamarában tett azt a bejelentését, hogy a parasztság körében gyökeret vert a békepropaganda, más forrásból is megerősítik. David földművelésügyi miniszter kénytelen volt elismerni, hogy erről hozzá is érkeztek jelentések, de megjegyezte, hogy a kormány minden intézkedést megtett az ellenséges ügynököknek a parasztlakosság körében kifejtett üzelméi ellen.

A békekötés alapjain dolgozik a holland-skandináv bizottság.

Berlin, október 10. A Vossische Zeitung jelenti Stockholmból: A stockholmi szocialista konferencia szervező irodája megbizta a holland-skandináv bizottságot, hogy a konferencia vezetőségéhez érkezett különféle memorandumok alapján a belga, az elzász-lotharingiai, lengyel és a balkánkérdés dolgában formális javaslatokat dolgozzon ki, amelyek a békekötés alapjául szolgálhatnak. A bizottság ehhez hozzájárult.

Nemzeti kormány Ukrainában.

Budapest, okt. 10. A Reuter-ügynökség jelenti Kievből:

Ukraina autonóm kormányának főtitkársága proklamációt bocsájtott ki, amely közli a belső szervezési munkálatok befejezését és bejelenti, hogy a főtitkárság teendőit az ország kormánya veszi át.

Amerika új vezérkari főnöke.

Zürich, október 10. Washingtoni távirat jelenti, hogy Scott tábornok udódává Khun vezérőrnagy van az Egyesült-Államok új vezérkari főnökévé kizemelve. Khun a háboru első két esztendejében az Egyesült-Államok németországi nagykövetségéhez volt beosztva és a német módszereket nagyon jól ismeri. Gerhard a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott róla.

A Sachs-ügy tárgyalása.

— Saját tudósítónktól. —

Temesvár, okt. 10.

Sachs kapitány ügyének mai tárgyalása a vádlottak folytatólagos kihallgatásával telt el, akik a század élelmezési számadásai tekintetében lettek kihallgatva. A vádiratban foglalt azon vádra vonatkozóan, hogy a katonák naponta a megállapított 400 gr. hus helyett csak 300 grammot kaptak és a számadásokban mégis 400 gr. lett beírva, azt vallja Sachs kapitány vádlott, hogy azért adtak később a legénységnek csak 300 gr. húst naponta, mert nem tudták az egész mennyiséget elfogyasztani és az így megtakarított mennyiséget más alkalommal pótolták.

Budai a következő vádlott, aki azt vallotta, hogy eleinte 400, később 300 gr. húst adtak a legénységnek, mert a legénység nem tudta a húst elfogyasztani és pazarolta.

Bukorov a következő vádlott, hasonlóan vall.

A következő vádlott Biedl, aki nem tudja, hogy milyen fejadagokat vettek számításba, mert ő csak a szükséges mennyiséget vásárolta.

Leitner vádlott mindezekről nem tud semmit.

A következő vádpont az, hogy a juhust, bár olcsóbban vették, mégis 1-12 korona lett elszámolva. Bukorov és Budai azt mondják, hogy nem Sachs kapitány parancsára számolták el így.

A vádirat szerint drágábban számították az élelmicikkeket, mint bevásárolták és a százados azért tüntette el a könyveket, hogy ezt palástolja. Sachs kapitány kijelenti, hogy nem értett a könyvek vezetéséhez és amit bevezetett, azt úgy is vásárolták. Tagadja, hogy a könyveket eltüntette volna.

A tárgyalást holnap folytatják.

Michaelis németbirodalmi kancellár nyilatkozata a Reichstagban.

A német birodalmi gyűlés tegnapi ülésén, mint Berlinből jelentik, mindenekelőtt Bittmann független szocialista szólalt fel, majd Michaelis birodalmi kancellár emelkedett szólásra s hosszasan fejtegette, hogy már legközelebb megkezdődik a közvélemény felvilágosítása a háboru okairól, Németország gazdasági fejlődéséről és arról, mi a jelentősége egy veszített háborúnak a német munkásság számára.

A kancellár kijelentette továbbá, hogy a tisztviselők teljesen szabadon vallhatják politikai meggyőződésüket s bármely párthoz csatlakozhatnak, amely nem áll ellentétben a német birodalom fennállásával. Senki föllebbvaló nem kötelezheti bármely alantasát valamely pártba való belépésre.

— Nekünk — mondta a kancellár — a július 19-iki nyilatkozatban foglalt célokat valóban meg kell értenünk és kivenni belőle mindazt, amit tartalmaz. Gondoskodnunk kell arról, hogy ellenségeink a háboru után ne köthessenek ellenünk irányuló gazdasági dicsővetséget. Nem valósíthatunk meg olyan békét, amely a mi parasztjainkat megfosztja a honi rögtől és a munkásokat megfosztja föllendülésük alapjától. A béke nekünk gazdasági és kulturális fejlődéssel kell! Mindaddig, míg ellenségeink olyan követelésekkel lépnek fel, amelyek a németek számára elfogadhatatlanok, amelyek azt akarják, hogy német területet engedjünk át, mi békére kész kezünket karbatéve várunk. Mi várunk, mi várhatunk. Addig hadd dolgozzanak ágyuink, hadd dolgozzanak tengeralattjáróink! A mi békénk egyszer mégis ránk virrad!

A kancellár beszédét viharos tetszéssel fogadták.

A kancellár beszéde után Capelle tengerészeti államtitkár szólalt fel. „Sajnálatos tény — mondotta — hogy az orosz forradalom a mi flottánkban is megzavarta néhány ember fejét. Ezek amaz örületes tervvel foglalkoztak, hogy bizalmi férfit állítanak minden hajón, hogy a flotta egész legénységét rábírájk az engedelmesség megtagadására. Esetleg erőszak alkalmazásával akarták a flottát megbénítani és a békét kierőszakolni. (Viharos pfuj kiáltások.)

Ezen embereknek összeköttetésük volt a független szociáldemokrata párttal. Aktaszerűen bebizonyítottuk, hogy a főizgató itt a parlament épületében tárgyalt Dittmann, Haase és Vogtherr képviselőkkel. Előterjesztették tervüket a képviselőknek, akik helyeselték azt. A képviselők a legnagyobb óvatosságot ajánlották nekik, egyben megígérték, hogy röpiratokkal támogatják őket. Természetesen az agitációs anyagnak a flottához való eljuttatását megakadályoztam. A flottánál történt további eseményekről itt nem szólhatok. A becsületéről és kötelességéről megfélemedezett néhány

ember megkapta megérdemelt büntetését. Kijelentem, hogy a flottának harc képessége egy pillanatig sem volt kérdéses s így marad a jövőben is.“

Haase, Vogtherr és Dittmann képviselők felszólítják az államtitkár a bizonyító anyag előterjesztésére. Kijelentik, hogy tényleg beszéltek a ház folyosóján néhány matrózzal, akik panaszkodtak és a matrózok között uralkodó elégedetlenségről beszéltek.

Capelle államtitkár újból felszólal. Felolvassa fővádott vallomását, aki elmondja, hogy felkereste Dittmann és beszélt vele a dologról. Dittmann figyelmeztette, hogy óvatossá legyenek. Később a képviselők, mint egy pártkonferenciát tartottak, amelyen egy tervet beszéltek meg, miközben figyelmeztettek, hogy büntetendő cselekményt követtem el. Tanácsolták, hogy legyenek nagyon elővigyázatos, ők röpiratokkal és nyomtatványokkal fognak támogatni. Felolvasta az államtitkár a másik vádott vallomását, mely hasonló volt az előbbihez.

Ezután a pártok vezetői szólaltak fel. A Centrum és a konzervatív pártiak, valamint a nemzeti szabadelvűek követelték, hogy Haaseék bíróság elé állítsanak.

Ebert szociáldemokrata ezt ellenzi, mert a képviselőknek joguk van katonákkal érintkezni.

A kancellár újból felszólalt. Kijelentette, hogy nem mondotta, hogy Haaseék pártját jogon kívül kell helyezni, viszont neki joga és kötelessége a rendet az országban fenntartani. Védekezniük kellett ellene, hogy tengerészetünkbe a röpiratok eljussanak. Meg kellett történni az ellenállást és hogy ennek meg kellett történni nagyon sajnáljuk.

Ezután megkezdte a ház nagybizottságának a politikáról szóló jelentése tárgyalását.

Ennek során Kühle mann államtitkár szólalt fel és beszéde során a következőket mondotta: „Ama fáradozásunk, hogy ellenséges államférfiakkal eszmecsere folytatkozhassunk, a pápai jegyzékre adott válaszuk óta, egyetlen lépéssel sem haladt előre. Hogy egyáltalán válaszolnak-e bizonytalan. Az elhangzott nyilatkozatokból megállapítható, hogy nem nyújtanak kedvező kilátást a jövőre nézve. Czernyn gróf budapesti programbeszéde által sem jutottunk közelebb a békéhez. Anglia megbízható forrás szerint diplomáciailag kötelezte magát Franciaországot Elzász-Lotharingia visszaadásáért fegyverrel támogatni. Arra a kérdésre, tehet-e Németország Elzász kérdésében valamelyes engedményt válaszuk: nem, sohasem! (Viharos tetszés.) Ameddig a német kézben puska van, atyáink örökségét nem tehetjük tárgyalások és engedmények tárgyává. Ilyen tények nyílt kimondása nem árthat a becsületes békeakarás-

nak. Amiért mi harcolunk nem fantasztikus hódítások, hanem a német birodalom sérthetlensége. Az Elzászért való francia óhajon kívül nincs semmiféle akadálya a békének. Küzdelemmel és kitartással elérjük a békét.“ (Viharos tetszés.)

Hivatalos jelentések

Vezérkarunk jelentése.

Budapest, október 9.

A miniszterelnökség sajtóosztályától a következő hivatalos jelentést kaptuk a haretéri eseményekről:

Keleti harctér:

Változatlan.

Olasz harctér:

A Bainsizza—Heiligengeist-i fensikon Kálnál tegnap reggel az ellenség nagy veszteségei közt visszavertünk egy olasz támadást. 120 fogoly és hét géppuska maradt kezünkön.

Kostanievicánál sikeres vállalkozással 180 foglyot szállítottunk be.

Albániai harcvonal:

Valonától keletre meghusítottuk az olaszok átkelési kísérletét a Vojusán.

A vezérkar főnöke.

Német hivatalos jelentés.

Berlin, október 9.

A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht trónörökös hadseregét: Flandriában a Houthouster-erdő és Zandvoorde között a tüzéségi harc a zivatáros időjárás dacára erős volt. Este az ellenség egyes szakaszok ellen heves tüztámadásokra összpontosította tüzelését. Nyugtalanul eltelt éjszaka után a tüzéség tevékenysége az egész arcvonalon pergetőzzé fokozódott.

A Staden—Boesinghe vasut két oldalán és a Menin—Ypern-i utól északra angol gyalogság támadásra tört előre. A harc folyamatban van.

Keleti harctér:

Nem volt jelentős esemény.

Macedon harcvonal:

A Doiran-tótól délnyugatra, a Vardar-völgyben, Dobropoljek és a Cserna-hajlásban élénk tüztevékenység.

Ludendorff.

HIREK

— **Katonai kitüntetés.** A király *Hochstrasser* Miklós p. ü. titkár, tartalékos főhadnagynak, aki eddig már két ízben részesült legfelső dícsérő elismerésben, újabban a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

— **A vármegye egészségügye.** Dr. *Haidegger* Lajos vármegyei főorvos a közigazgatási bizottság tegnapi ülésén a vármegye szeptember havi közegészségügyi állapotairól a következőket jelentette: Torontál vármegye közegészségügyi viszonyai a most mult szeptember havában szintén kedvezők voltak, mert súlyosabb természetű hevenyfertőző betegségek közül egy eset sem mutatkozott. A többi hevenyfertőző betegségek közül bejelentettek: 39 vörheny, 95 hasihagymáz, 69 difteritisz és 1 kanyaró betegedési esetet. Egyben felemlíti a főorvos, hogy Pészakon és Nagykomlóson a vörheny betegség magában az iskolaépületben lépett fel, mívégből most nevezett községekben az iskolák és óvodák bezárattak,

Telefon 330.

VÁROSI MOZI A VÁROSI SZÍNHÁZBAN.

Telefon 330.

Csütörtök, 1917. évi október hó 11-én két előadás: este fél 6 és fél 9 órakor, rendes helyárak mellett, elsőrangú szalonzenekísérettel:

Léha világ.

Egy család regénye 4 felvonásban. A főszerepben: Holbrook Blinn.

— Királyunk, a német császár és Hindenburg a német nagy főhadiszálláson. —

Pészak községébe, miután a vörheny nagyobb számban lépett fel, kiszállt és ezen betegség továbbterjedésének a megállítására végezt a legmesszebbmenő óvintézkedéseknek a keresztülvételét személyesen őrizte ellen, minek következtében a vörhenyesetek száma nem emelkedett és a betegség már is mulófélben van. Nagyszentmiklós községhez tartozó Esztermajorban rövid idő alatt 12 egyén hasihagymában betegedett meg, valamennyien a nagyszentmiklói kórház fertőző osztályába szállították, a major pedig alaposan fertőtlenített s miután szeptember 13. óta újabb hasihagymáz betegedési eset elő nem fordult, Esztermajor hasihagymáz betegségtől mentesnek tekintendő. Egyéb a közegészségügyre vonatkozó fontosabb mozzanat nem fordult elő.

— **A helybeli izr. templomban a péntek esti istentisztelet további intézkedésig 5 órakor fog kezdődni.**

— **Népoktatás a vármegyében.** A közigazgatási bizottság tegnapi ülésén Várad Dézsó kir. s. tanfelügyelő a megyebeli szeptember havi népoktatás állapotáról betérjett jelentésében előadta, hogy szeptember havával kezdődött meg az iskolák negyedik háborús tanéve ismét azon reményben, hogy ez lesz az utolsó háborús tanév. Ezen remény ma sokkal erősebb, mint volt a múlt tanév elején, midőn a betört romániai hadak miatt a kormány intézkedése folytán közénk menekült Brassó vármegye népe a hatóságival. Most egy éve számolt be jelentésében a kir. tanfelügyelő arról, hogy miként gondoskodunk a menekültek gyermekeinek beiskolázásáról. Az elemi iskolák I—III. osztályában szeptember hó elején kezdődött a tanítás kötelezőleg, azonban számos helyen a felsőbb osztályok tanulói is beiskoláztattak, úgy, hogy az elemi iskolák tanerőhiány miatt részben órarendükcióval, részben osztály összevonással, részben pedig váltakozó rendszer szerinti tanítással megkezdték a működésüket. Az állami és községi elemi iskolákhoz szükség szerint és a rendelkezésre álló jelentkező okl. tanítónők számának korlátain belül helyettes tanerők rendeltettek ki. A hitfelekezeti iskoláknál is igen sok helyettes működik. Általában örömmel állapítható meg, hogy a vármegye községeinek lakossága is szívesen hoz áldozatot gyermekeinek oktatása érdekében. A polgári iskolák, továbbá az iparos- és kereskedőtanonciskolák ugyszólván zavartalanul kezdtek meg működésüket. Vármegyénkben legkedvezőtlenebb helyzetben vannak a nagybecskereki iskolák. Míg Nagyikindán, Zsombolyán, Törökbecsén, stb. az összes iskolák mentesültek a katonai és vöröskereszt kórházi lefoglalás alól, addig a nagybecskereki iskolák mentesítése érdekében kifejtett minden akció úgy a folyó, mint a múlt évben hiábavalónak, illetőleg eddig eredménytelennek bizonyult. Nagybecskereken minden iskola le van foglalva katonai célokra, kivéve a róm. kath. zárdát, a Messinger-féle intézetet s a Váraljai-utcai gör. kel. szerb hitf. iskolát és néhány állami óvodát. Az állami elemi iskolák erős órarendükcióval kénytelenek működni. Sem a katonai hatóságoktól, sem pedig a város részéről nem kapok megr. nyugtatást arra nézve, hogy a helyzetnek legalább a javasolt módon való orvoslására lehessen remény.

— **A közfogyasztásra szánt buza őrlése.** Nagybecskerek r. t. város a közfogyasztásra eddig vásárolt és ezután még beszerzendő buza felőrlésével és tárolásával a helybeli Hungária malmot bizta meg.

— **Szomorú számok.** Nemcsak a nagy háboru szedi egyre bővebben az áldozatot, hanem a természetes szaporodás is nagy hiányt mutat fel. Valóban komoly aggodalmat kelthet fel mindenki, hogy hová vezet a népesség eme rohamos fogyása. Előttünk fekszik a központi statisztikai hivatal havi közleményeinek füzeté, mely szomorú adatokat tartalmaz. 1917. március hónapban például a Duna-Tisza közén 233 emberrel több halt meg, mint született. A Duna jobbpartján a márciusi fogyás 1903, a Duna balpartján 1186, a Tisza jobbpartján 617, a Tisza balpartján 1101, a Maros-Tisza szögén 2243, a Királyhágón tul 1777, Fiume városában 84 s így tulajdonképeni Magyarországon 11 270, Horvátországban 1489, az egész Magyarbirodalomban tehát 1917 március hónapban a háboruban elesetteket nem számítva fogyott a lakosság 12.759-el. — 27 törvényhatósági város közül egyedül Szatmár-Németi mutat fel 12 szaporodást, a többiek mind fogytak, az összes hiány az idegenek leszámitásával 1565, az 58 rendezett tanácsú város közül összesen 8 mutat fel néhány szaporodást, egtöbbet 24-et Pápa, a többiek lakossága mind

fogyott, összesen 734-el. A tizezer lakosnál többet számláló 62 nagyközség közül csak tizen volt szaporodás, a legnagyobb 12, a többiben mind fogyott a lakosság, összesen 329 lélekkel. 1901-től 1913-ig szaporodott Magyarország lakossága 47—55 ezer lakossal. 1914-ben 78.116 volt a szaporodás, tehát a maximumot értük el. 1915-ben még 30 ezer a szaporodás, 1916-ban már 40 ezer a fogyás, 1917-ben pedig 31 ezer. Ha tehát a múlt évvel szemben némi javulás állott is be, de a régi időkkel szemben közel 90 ezer lélekkel fogyott Magyarország lakossága az év első negyedében, a háboruban elesettek be nem számításával.

— **„61-es zászló alatt“** a címe a nagy hadialbumnak, mely a derék temesvári 61-esek három esatátéren vívott hősi küzdelmeit, csodával határos diestetteit írásban és képből fogja megörökíteni. Számos történelmi és szépirodalmi cikk mellett e könyv az elesett tisztek és közlegények neveit és arcképeit is fogja tartalmazni. Minthogy azonban még igen sokan hősi halált halt családtagjuk fényképét és személyi adatait eddig nem küldték be, igen ajánlatos, hogy ezt most már multhatatlanul megtegyék, annál is inkább, minthogy a nagyszabású mű már nyomás alatt van. Az elesettek fényképei a „Cs. és kir. 61-es gy. e. parancsnoksága Tábori posta 647“ vagy a „Cs. és kir. 61-es gyalogezred pótzászlóalparancsnoksága Temesvár“ címre küldendők. A „61-es zászló alatt“ magyar és német nyelven jelenik meg és úgy tartalmában, mint terjedelmében messze felülmúlja a hasonló vállalkozásokat. A 600 nagyrétű oldalra tervezett mű előszavát József főherceg írja, de eredeti közlemény nyel Frigyes főherceg, Conrad tábornagy, Boroviecs vezérezredes és még számos népszerű hadvezér is fog szerepelni. A hadialbum ára diszkótésben 40 korona, fűzött kiadásban 20 korona. Rendelések a fenti címek bármelyikére küldhetők. A tiszta jövedelem a hadirokkantak felségélyezésére fog szolgálni.

— **Színházi Élet.** Kedves, eleven, minden száma csupa humor. Inceze Sándor hetilapja a színház és mozi ügyeivel foglalkozik és nélkülözhetetlen. Egyes szám ára 40 fillér. Kapható az újságelárusító helyeken.

— **Bágyadt, levert, dolgozni képtelen egyéneknek,** kiknek gyomor- és béltartalma nagyfokú erjedésben van, a természetes „Ferenc József“ keserűvíz gyorsan, biztosan és kíméletesen kellő székelést hoz létre, megjavítja az emésztést, szabadabbá teszi a vérkeringést és emeli a gondolkodó- és munkaképességet.

— **Szolgálati utasítás a nő katonáknak.** Egy külföldi élelapon olvassuk: Mint ismeretes. Oroszországban megalakult az első női ezred, amely „halálfejes regiment“ név alatt harcol. Az új ezred külön szolgálati szabályzatot kapott, amelyből alább közlünk néhány pontot: 1. Az ezred tagjainak a csata tartalma alatt szigorúan tilos házasságra lépni ellenséges katonával. 2. Pergőtüz esetén tilos a haját ondulálni. 3. A tölténytáskában csak municót szabad tartani, pudernek, hajtűnek vagy pirosítónak nincs ott helye. 4. Telefonszolgálatra csak olyan hölgyek rendelhetők ki, akik a polgári életben nem voltak telefonos kisesszonyok, mert téves kapcsolásról épp eléggé gondoskodik a diplomácia. 5. A csatákat rossz időben, sőt vasár- és ünnepnapokon is meg kell tartani. Esernyőt hordani tilos. 6. Akik repülőszolgálatot teljesítenek, csak bombát dobhatnak az ellenségre, szerelmes levelet soha.

TAJÉKOZTATO.

Az ingyenes olvasóhelyiség és könyvtár nyitva van minden nap délután 5 órától este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon délután 3 órától este 10-ig. Könyvtára vasárnap, szerda, péntek délután 5—7 óráig.

Városi ingyenes népkönyvtár. A volt esküdtzéki épületben. Nyitva naponként reggel 9-től d. u. 3 óráig.

A „Magyarországi munkások rokkant- és ayugdíjgyűlése“ nagybecskereki fiókjára minden hó 1-je és 15-ike után eső vasárnapján fogad el befizetéseket az Ellmer-féle helyiségben d. u. 2—5 óráig. — A beiratások szintén ott eszközölhetnek.

Beszéljünk a köztisztaságról!

A régi recept szerint mondták többen is, minek bántom a szegény publikumot, hogy ő az oka a sok szemétnak, piszoknak, mindenfélének, ami uton-utfélen szem elé kerül. Hiszen a község olyan jámbor, ártatlan mindenben, mint a ma született bárány. Hanem a város vezetőségét, azt igen — azt ússzem, mert az nem törődik semmivel!

Hát kérde-m szeretettel: hamyazó szerdától hushagyó keddig ki szórja a fejemre a hamutartót? — ki rázza a képembe a törlőrongyot? — ki szemetel az utcán, ki szórja el a papirt, rongyot, almahaját, a dinnyehéjat? — ki önti ki a szennyes vizet az utcára a benne uszkáló ételmaradékokkal, burgonyahajjal, tojáshejével, kávézaccal, csirkecombbal és sonkacopákkal? Ki teszi mindezt — kérde-m alázattal — s még ennél is izlésebb dolgokat ki követ el, talán a városi tanács, mint olyan, vagy a rendőrség mint a köztisztaság őre, avagy ön kegyed szeretve tisztelt nagysád, illetve szeretett polgártárs saját uri személyében, illetőleg szives megbízásából önnek hűséges cselédje, vagy másnemű szolgáló személye? — Vagy, ha a fentisztelet háztartási alkalmazottja nem egyenes megbízására lépi tul a városi köztisztasági szabályrendelet szabta korlátokat, hát nem az ön nemtörődömsége következtében cselekszi mindezen kihágásnak minősülő dolgokat? Mert hiszen egy-két-tizenket tiltó szavával gátját vet-hetné, ugyebár, ezen üzelmeknek, de nem méltóztatik megtenni, hanem arra tetszik bízni, hogy a város egy-egy külön rendőrt alkalmazzon kinek-kinek házi használatára, aki tilalmas és egészségtelen dolgok szándékával jár egynek előtt felemelje tiltó szavát és kezét. Hogy ez azonban már a költségek szempontjából és gyakorlatilag nehezen volna megoldható, ezt — ugyebár — elteszik nekem hinni! Szóval nem marad egyéb hátra, minthogy becses személynünkben, mi magunk vállaljuk el a házirendőr szerepét magunkkal, cselédségünkkel, közelebbi és távolabbi szomszédainkkal, sőt minden polgártársunkkal szemben és emeljük fel tiltakozó szavunkat mindennemű rendtelenségek láttán.

Mindjárt szolgálhatok egy konkrét példával. Ott van az Uri-utca sarkán egy telek. Az a sajátysága, hogy noha a városi építkezési szabályrendelet kifejezetten kimondja, hogy minden belteleknek legalább 2 méter magas ilyen meg amolyan anyagból készült kerítéssel kell körülkerítve lennie, e körül egymástól tisztes távolban álló kicsinyke, gyöuge lécecskék állanak, amelyekről mindent el lehet tagadni, csak a hercigséget és célszerűlétséget nem. Ezen lécek egy szál drótocksával vannak egymáshoz erősítve s így a lécecskék és drótockska együttesen arra hivatják, hogy az arra menőkben a kerítés illuzióját keltsék. De ez hagyján! Az illuziórius kerítésen tul egy mély gödör tátong, részben arra intve az ott járókölöket, hogy különösen most a háboruban mind ilyen gödör szélén járunk, amelybe előbb vagy utóbb bele kell esnünk, részben pedig a benne látható holmik élénk változatosságával gyönyörködteti szívünket-lelkünket. Van abban a különböző délszaki növényektől kezdve a fogkefenét az ütött-kopott mosdótálig minden, ami szemnek és orrnak kellemes.

Ügylátszik ezen kettős tulajdonsága, hogy tudniillik gyönyörködteti is, meg elmélyedő gondolkodásra is készíti őket, birta rá az Uri-utca környékén lakókat, hogy ezt a minden tekintetben lehetetlen állapotot túrják.

Vagy, hogy a város közepétől el ne távolodjam, minden hetipiacon túrjuk, hogy a mészárosok zsirtól, vértől és más egyébtől mocskos talyigákban, vagy cekkerben hozzák a húst, a szintén kétes tisztaságu „stand“ léceivel és ponyvájával egyetemben. Hogy kiselejtezett bírósági aktákba csomagolják a húst, zsirt, töpörtyüt és más egyéb cikkeiket.

Leülünk és teljes lelki megnyugvással szívjuk a „Király“ előtt magunkba a hadisörrel együtt a bérkocsistand kellemes illatát.

Nem bánjuk, hogy a csatornába, jobban mondva utcai folyókákba minden összegyűlelt szennyvizet beleöntenek, ami ott poshad, rothad, büzlik és éktelenkedik egész nappal — mert hála az égnek, hogy éjjel nem jár a gyepmester csak más munkálatokra s így a kutyákat szabadon lehet eresztetni, hogy ezt a sok csirapnemző, büzös piszkot fellakmározzák.

Azt hiszem a kutyáknak az érdeme, no meg a vármegyeházával szemben lévő Eckstein-féle meszes üzleté is, hogy nincsenek járványok a városban, mert az utcát itt hüvelyknyi vastagságban borító mészport az emberek a talpukon széthordják s ezzel fertőtlenítik az egész várost.

1845—1917. szám.

881—3.1

Árverési hirdetmény.

Nagytárnok község előljárósága f. hó 14-én d. e. 9 órakor 3 db 7 és fél éves fekete, barna és világossárga tenyészment fog nyilvános árverés útján a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett eladni.

Nagytárnok, 1917 október 10.

Nagytárnok község előljárósága.

1032—917. szám.

866—3.2

Pályázati hirdetmény.

Keresek segédjegyzőt vagy írnot. A segédjegyző javadalmazása 1400 K törzsfizetés és a háborus pótlékok. Az írnot fizetése megállapodás szerint. Nők is pályázhatnak. Pályázók fizetési stb. igényeiket közöljék.

Nagyzezsény, 1917 október 5.

Trifunov, jegyző.

Önkéntes árverés.

F. hó 11-én d. u. 3 órakor Alkotmány-utca 700/39. sz. a. a következő ingóságok fognak a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett eladni:

2 Igásló, 1 kocsi, lószerszám, eke és borona.

868.

Pezsgődugót használt, nem műparafából,

sem töröttet veszek, bármily mennyiségben előzetes érdeklődés nélkül. Utánvéttel 120 K darabonként, használt palackdugót 22 K kg-ként. — Uj dugókra csak minta ellenében teszek legmagasabb árajánlatot.

Robicsek Adolf parafadugógyára
Budapest, Nefejejs-utca 15.

Keresek

3 ócska, de még jókarban levő **dupla ablakot** 150—170 centiméter magasságban.

869

Cím a kiadóban.

Nagy raktár elsőrendű gyártmányu**Zongorákban**

Bencze Antal és fia cégnél
Nagybecskereken

280 dbb bárány,

párjainak súlya 65 kg, kg-ként á K 420 eladó.

Bővebb felvilágosítást ad:

Kocsis E.

férfiszabó
az Erzsébet-híd mellett.

857

Minden gondos háziasszony

érdeke, ha pénzt és időt kimélni óhajt, hogy ruháját elsőrendű német gyártmányu RUHA-FESTÉKKEL fesse, egy teljes ruhának befestéséhez 4 csomag elegendő. Gyönyörű, tartós és mosható színt nyer. Nem tévesztendő össze hasznavehetetlen utáztatokkal. Használati utasítás minden csomagon. Egy csomag ára 60 fillér, dupla csomag 110 fillér. Viszonteladónak árendmény. Kapható kizárólag SZALAI gyógyszerésznél, Kispeszt, Fő-utca 28. 870.

HIRDETÉSEKET JUTANYOS ARÉRT KÖZÜL A „TORONTAL” POLITIKAI NAPILAP KIADÓHIVATALA.

Helybeli beszerzési források.**Biztosítási ügynökségek:**

Frans J. L. (Adria) Hunyadi-utca.
Hirtenstein Márk (Bécsi bizt.) Erzsébet-tér.
Magy.—Francia bizt. társ. József fkg.-u.
Rigó István (Első M. Ált.) Szerb egyház épület.
Steinitzer Géza (Ass. Generali) Hunyadi-u.

Borbély és fodrász:

Ikity Dusan, Hunyadi-utca.
Toll Mihály, Pénzügyipalota.

Butorgyár:

Bencze A. és fia, Hunyadi-utca.

Cementgyár:

Özv. Guttman Jakabné és fiai, Küllelek.

Cipőkereskedők:

Kertész A., Iskolaépület.
Wilhelm Ferenc, Hunyadi-utca 2.

Divatruhás:

Boskovits S. J., Hunyadi-utca 9.
Bukovác István, Hunyadi-utca.
Meszák Imre, Pénzügyi palota.

Dobozgyár és műkőnyvkiadó:

Schneider János, Aradcsai-utca.

Drogueria:

Melkuhn Dezső, Hunyadi-utca.

Ékszerészek:

Mesnik R. Szvegye, Hunyadi-utca.
Schwáb Albert Hunyadi-utca.

Fényképés:

Kremsér István, Gizella-part.

Férfiszabók:

Grünbaum Vilmos, Hunyadi-utca.
Kocsis E., Erzsébet-hídon túl, Ambrózy szappangyár épületében.

Fűszerkereskedő:

Blesz Ferenc, Megyeház-u. 2. Tarnai-féle ház.

Gépjavitó műhely:

Bürger és Grünwald, Temesvári-u.

Gőzfűrés:

Engel Sámuel, Eötvös-utca.
Kereskedelmi részv. társ. Eötvös-u.

Gyógyszertárak:

Kollarich Gábor, Melencei-utca.
Vági Sándor, szerb egyházpalota.

Kávéház:

Sólyom György, Klub-kávéház.

Kézmű- és rövidáruüzlet:

Benő Testvérek, Hunyadi-utca.
Eisenstädter E. és társai, Hunyadi-utca.
Freund S. és fiai, Hunyadi-utca.
Stagelschmidt János, Hunyadi-utca.

Könyv-, zenemű- és papírkereskedés:

Almásy Elek, Hunyadi-utca.
Mangold Lipót, Hunyadi-utca.

Könyvkiadó:

Schneider Lajos, Megyeház-utca (Postaszállodával szemben).

Kőművesek:

Hoff N. és társai.

Lakatosműhely:

Engel Adám, Megyeház-utca.

Lisztkereskedés:

Özv. Klein Mórné, Hunyadi-u.

Női kalap- és kézimunkaüzlet:

Tolvay Józsefné, Hunyadi-utca.

Női kalap divatterem és előnyomda:

Szebr Mariska, Gizella-part. Kurländer-udvar.

Női kalap divatterem és kalapvasalás:

Andresz A. Főtér, Bauer-ház.

Ruhakereskedés:

Felsenstein Ferenc, Hunyadi-utca.

Sírkőraktár és szobrászterem:

Tunner Alajos, Szerbtemplom-utca.

= Gyárosok figyelmébe! =
„IGNIARIS” szénem szabadalmazott lángélesztő-szer használata által
a fél szénmennyiség takarítható meg!

Az „Igniaris” vízben felolvadva a szénre locsolandó. Ezáltal nemcsak a jó kőszén, hanem kőszén, barnaszén, lignit, turfa stb. fűtőanyag kazánfűtésre mint kemencehevítesre válik alkalmassá.

BARDÚCZ és TÁRSA
BUDAPEST,
V., Honvéd-utca 38.

Nincsen salak, nincs több fekete füst. Az „Igniaris” használata a kazán falaira semmiféle káros hatással nincs. Egy vágon szén impregnálásához 2500 gramm Igniaris szükséges, ára:

100 korona.

Ennél kevesebbet nem szállítunk.

Prospektust készséggel küldünk!

A többek között a cs. és kir. osztrák Közélemezési Hivatal az 1917-18. évi fűtési évadra nagyobb mennyiségű „Igniaris”-sal látta el magát, mert bebizonyosodott, hogy az „Igniaris” használata által a fűtőanyag előlege egyenletesebbé vált, jelentősen magasabb hőt fejlesztett és állandóan izzó parazsat tartott.

Szervezetet keresünk a magánháztartások számára!

Vidéki képviselők kerestetnek!

Nyomatott Pleitz Fer. Pálnál Nagybecskereken.

Kiadó: Pleitz Fer. Pál.

ELŐT
Egész évre
Félévre
Negyedévre
Egy hónapra
Egyre

Nagybecskereken

A h

A tegnapi

Berlini
lenti keddi
Flandriai
zelési tevé
ben a Ma
sikeres hely
Keleten

Svédország

Stockholm
Annak el
a koalíciós
zott, a há
hiusultnak
sulyozzák a
szükségessé

Kiujut

Berlini
jelentés.
A birodalmi
folyóson sok
eseményekről
Különösen
államtitkár tá
sokan arra k
szóvá még
kérdését, hi
hajón a láz
volt, a tárg
5-ikén, tehát
Általános
lár és az ál
lekedtek és
rendült.

Berlini
jelentés. Po
kérdésre, ho
azzal felelte
bukik.
Azt hiszik
decemberi
kormány les

Berlini
jelentés.
A kancellár
növekszik.
törekszik. H
hogyan mond
elé viszik az